

Maarif Düşüncemizin Kuramsal Temelleri 2

Editörler:

Prof. Dr. Behçet ORAL

Prof. Dr. Bayram ÖZER

Prof. Dr. Burhan AKPINAR

Editörler: Prof. Dr. Behçet ORAL - Prof. Dr. Bayram ÖZER - Prof. Dr. Burhan AKPINAR

MAARİF DÜŞÜNCEMİZİN KURAMSAL TEMELLERİ 2

ISBN 978-625-5964-03-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Aralık 2024

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Berna Ardiç Arslan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 23593

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Prof. Dr. Behçet ORAL - Prof. Dr. Bayram ÖZER
Prof. Dr. Burhan AKPINAR

1. Bölüm: Hârizmî ve Eğitim Anlayışı

Doç. Dr. Cihad ŞENTÜRK, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1276-8653

2. Bölüm: İbn Sahnun ve Öğretmenlik Mesleği

Doç. Dr. Bünyamin HAN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0204-5686

3. Bölüm: İbn Miskeveyh: İlim ve Ahlâk

Dr. Öğr. Üyesi Tuncay ARDIÇ, Dicle Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8086-7338
Dr. Ahmet Kasım SEZGİN, Dicle Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2365-2784

4. Bölüm: Ebü'l Hasan Harakâni: Eğitimde Ahlaki ve Manevi Olgunlaşma

Doç. Dr. Selami SÖNMEZ, Kafkas Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4951-2747

5. Bölüm: Nizamülmülk: Yönetici Eğitimi ve Yükseköğretimin Kurumsallaşmasında Öncü Bir İsim

Prof. Dr. Behçet ORAL, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0002-6885-1683

6. Bölüm: Eğitimde Disiplinlerarası Yaklaşımın Öncüsü İbni Sina

Prof. Dr. Bayram Özer, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4375-4104

7. Bölüm: Ömer Hayyam'ın Rubailerinde Dünya ve İnsan Görüşü

Doç. Dr. Ahmet Kavlak, Iğdır Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4419-9440
Prof. Dr. Bayram Özer, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4375-4104

8. Bölüm: İbn Bâcce'de İnsan, Bilgi ve Eğitim

Dr. Sare EVCİMİK, Diyanet İşleri Başkanlığı, Elazığ İl Müftülüğü
ORCID No: 0000-0003-4154-3434

9. Bölüm: Hoca Ahmed Yesevî'nin Eğitime Dair Görüşleri

Dr. Öğr. Üyesi Kerim TUZCU, Siirt Üniversitesi

ORCID: 0000-0001-8432-2602

Doç. Dr. Rasim TÖSTEN, Siirt Üniversitesi

ORCID: 0000-0001-5135-7286

10. Bölüm: İbn Tufeyl: Hakikat Yolculuğu

Doç. Dr. Ceyhun Ozan, Atatürk Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1415-7258

11. Bölüm: Batının Doğuş(ş)u: İbn Rüşd (MS 1126-1198)

Doç. Dr. Ata PESEN, Siirt Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1676-7444

Dr. Öğr. Üyesi Burhan ÜZÜM, Siirt Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3385-5841

12. Bölüm: Feridüddin Attâr ve Ahlâki Eğitimde Temsil Metodu

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf SÖZER, Batman Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3896-3967

13. Bölüm: Burhaneddin Zernûcî ve Eğitim Sürecine İlişkin Görüşleri

Prof. Dr. Ahmet Çoban, Dicle Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8177-5670

14. Bölüm: Bir Mürşid, Mütefekkir ve Muallim Olarak İbn-i Arabî'nin Eğitime Dair Düşünceleri

Prof. Dr. Burhan AKPINAR, Fırat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3509-0475

Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8542-9719

15. Bölüm: Fikirleri ile Çağları Aşan, Şair, Hatip Siyaset Bilimci ve Eğitimci Bir Şahsiyet: Bedrettin Sadullah İbn-İ Cemâa

Prof. Dr. Cevdet Epçaçan, Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0001-8926-3226

16. Bölüm: Aşık Paşa ve Eğitimle İlgili Görüşleri

Doç. Dr. Volkan DURAN, Iğdır Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0692-0265

17. Bölüm: Bir Bilgenin İzinden: Akşemseddin ve Eğitim

Dr. Öğretim Üyesi Emine KAYA, Adıyaman Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7876-8608

Prof. Dr. Eyüp İZCİ, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6975-0454

18. Bölüm: Ali Şîr Nevâî ve Eğitim Anlayışı

Doç. Dr. Yusuf Bahri GÜNDOĞDU, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8305-8993

Arş. Gör. Mehmet YAZICI, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5587-2437

19. Bölüm: Osmanlı Eğitim Sisteminin Modernleşmesinde Öncü Bir İsim: Başhoca İshak Efendi

Öğr. Gör. Dr. Ender ÖZEREN, Dicle Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4605-8120

Uzman Öğretmen Gülşen ÖZEREN, Dicle Üniversitesi

ORCIDNo: 0009-0008-3144-6319

20. Bölüm: Mehmed Şemseddin (Günaltay) ve Eğitime Bakışı

Doç. Dr. İrfan Davut ÇAM, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0232-6376

21. Bölüm: Satı Bey

Dr. Mehmet GÖLE, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0002-7579-3645

Doç. Dr. Yusuf Bahri GÜNDOĞDU, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8305-8993

İÇİNDEKİLER

Bölümler ve Yazarları..... iii

1. BÖLÜM

HÂRİZMÎ VE EĞİTİM ANLAYIŞI

Giriş.....	1
Hârizmî'nin Hayatı ve Eserleri.....	2
Sonuç.....	21
Özet.....	23
Kaynakça.....	24

2. BÖLÜM

İBN SAHNUN VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ

Giriş.....	29
İbn Sahnun'un Hayatı, Eğitimi ve Eserleri.....	30
İbn Sahnun'un Eğitim, Öğretim ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri.....	32
İbn Sahnun'un Görüşlerinden Günümüz Eğitime Yönelik Çıkarım	
Sonuç.....	38
Özet.....	39
Kaynakça.....	40

3. BÖLÜM

İBN MİSKEVEYH: İLİM VE AHLÂK

Giriş.....	41
Hayatı, Eğitimi ve Eserleri.....	41
Nefs, Ahlâk ve Akıl.....	42
Nefsin Fazileti.....	44
Nefsin Güçleri ve Faziletleri.....	44
İbn Miskeveyh ve Mutluluk.....	48
İbn Miskeveyh Düşüncesinde Çocuk Eğitimi.....	51
İbn Miskeveyh'in Vasiyetnamesinden Eğitsel Çıkarımlar.....	53
İbn Miskeveyh'in Vasiyetnamesi.....	54
Sonuç.....	56
Özet.....	58
Kaynakça.....	59

4. BÖLÜM

EBÜ'L HASAN HAKÂNÎ: EĞİTİMDE AHLAKÎ VE MANEVÎ OLGUNLAŞMA

Giriş.....	61
Hayatı.....	62
Harakânî'nin Düşünce Sistemi	63
Harakânî'nin İlim Anlayışı.....	64
Harakânî'nin Eğitim Anlayışının Geleneği	66
Harakânî'nin Eğitimin İlkeleri ve İnsan Anlayışı.....	68
Harakânî'nin Eğitim Anlayışı	70
Sonuç ve Tartışma	74
Özet	76
Kaynakça.....	77

5. BÖLÜM

NİZAMÜLMÜLK: YÖNETİCİ EĞİTİMİ VE YÜKSEKÖĞRETİMİN KURUMSALLAŞMASINDA ÖNCÜ BİR İSİM

Giriş.....	79
Hayatı, Eğitimi ve Eserleri	81
Siyasetname Eseri	83
Nizamiye Medreseleri	109
Sonuç.....	116
Özet	122
Kaynakça.....	125

6. BÖLÜM

EĞİTİMDE DİSİPLİNLERARASI YAKLAŞIMIN ÖNCÜSÜ İBNE SİNA

Giriş.....	129
İbni Sina'nın Bilim Felsefesi ve Bunun Eğitime Uyarlanması	131
Tıp ve Eğitimin Öncüsü.....	134
Ahlak ve Fazilet Odaklı Eğitim.....	135
Siyaset ve Eğitim İlişkisi	136
Bilim ve Eğitim	137
Beden ve Zihin Bütünlüğü.....	139

İbni Sina ve Yeni Eğitim Hareketi	140
Düşünme Becerileri Bağlamında Görüşleri (El Bürhan Kitabı Şifa).....	146
Sonuç.....	147
Kaynakça.....	148

7. BÖLÜM

ÖMER HAYYAM'IN RUBAİLERİNDE DÜNYA VE İNSAN GÖRÜŞÜ

Giriş	151
Sonuç.....	166
Kaynakça.....	168

8. BÖLÜM

İBN BÂCCE'DE İNSAN, BİLGİ VE EĞİTİM

Giriş.....	171
Hayatı, Eğitimi ve Eserleri.....	174
İbn Bâcce'de İnsan ve Bilgi	178
Eğitim Perspektifinden İbn Bâcce.....	185
Sonuç ve Değerlendirme	191
Özet	194
Kaynakça.....	195

9. BÖLÜM

HOCA AHMED YESEVÎ'NİN EĞİTİME DAİR GÖRÜŞLERİ

Giriş.....	199
Ahmed Yesevî'nin Hayatı ve Talim Terbiye Safhası	200
Ahmed Yesevî'nin Eğitim Anlayışı.....	203
Ahmed Yesevî'nin Hikmet Dersleri: Halk Eğitimi.....	207
Ahmed Yesevî'nin Fikirlerinin Günümüze Yansıması ve Tesirleri	212
Yesevilik Fikri ve Düşüncelerine Genel Bir Bakış.....	216
Sonuç.....	218
Özet	219
Kaynakça.....	219

10. BÖLÜM**İBN TUFEYL: HAKİKAT YOLCULUĞU**

Giriş.....	223
İbn Tufeyl'in Hayatı.....	224
Hayy bin Yakzan ve İnsan-ı Kamil'e Yolculuk.....	225
İbn Tufeyl'in Felsefi Yaklaşımı.....	228
İbn Tufeyl'in Eğitim Felsefesi.....	231
Bireysel Öğrenme ve Doğa ile Etkileşim.....	233
İbn Tufeyl'in Eğitim Anlayışının Günümüz Eğitim Anlayışlarıyla İlişkisi.....	235
Sonuç.....	236
Özet.....	238
Kaynakça.....	240

11. BÖLÜM**BATININ DOĞUS(Ş)U: İBN RÜŞD
(MS 1126-1198)**

Giriş.....	243
İbn Rüşd'ün Hayatı ve İlmi Kişiliği.....	244
İbn Rüşd'ün Eğitim Anlayışı.....	245
Rüşd'e Göre Öğretmen ve Öğrenci Nitelikleri.....	246
Rüşd'e Göre Disiplinlerarası Çalışma ve Yardımlaşma.....	247
İbn Rüşd'e Göre Öğrenmede Zekâ ve Kültür İlişkisi.....	249
İbn Rüşd'e Göre Psikoloji ve Eğitim İlişkisi.....	250
İbn Rüşd'ün Eğitim ve Öğretime Dair Temel İlkeleri.....	253
Özet.....	255
Kaynakça.....	256

12. BÖLÜM**FERİDÜDDİN ATTÂR VE AHLÂKİ EĞİTİMDE TEMSİL METODU**

Giriş.....	259
Feridüddin Attâr'ın Hayatı ve Eserleri.....	260
Feridüddin Attâr'ın Ahlak Eğitimi Yaklaşımı.....	262
Feridüddin Attâr'ın Ahlak Eğitiminde Temsil Yöntemi.....	265
Sembolik Anlatım ve Feridüddin Attâr'da Sembolik Anlatımın Nitelikleri.....	269

Feridüddin Attâr'ın Ahlak Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi.....	273
Feridüddin Attâr'ın Ahlak Eğitiminde Başvurduğu Temsil Yönteminin Ahlak ve Değerler Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi	275
Sonuç.....	278
Özet	279
Kaynakça.....	280

13. BÖLÜM

BURHANEDDİN ZERNÛCÎ VE EĞİTİM SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Giriş.....	285
Zernûcî'nin Hayatı, Hocaları, Eseri ve Görüşleri	286
Sonuç ve Tartışma	313
Özet	315
Kaynakça.....	317

14. BÖLÜM

BİR MÜRŞİD, MÜTEFEKKİR VE MUALLİM OLARAK İBN-İ ARABİ'NİN EĞİTİME DAİR DÜŞÜNCELERİ

Giriş.....	321
İbn-i Arabî'nin Hayatı: Nasıl Mütefekkir Olunur?	325
Eğitimi.....	328
Eserleri	329
Eğitime Dair Düşünceleri.....	332
Sonuç.....	354
Kaynakça.....	362

15. BÖLÜM

FİKİRLERİ İLE ÇAĞLARI AŞAN, ŞAİR, HATİP SİYASET BİLİMCİ VE EĞİTİMCİ BİR ŞAHSİYET: BEDRETTİN SADULLAH İBN-İ CEMÂA

Giriş.....	365
Hayatı.....	366
Şahsiyeti ve Eserleri.....	367

Siyaset ve Devlet Yönetimi ile İlgili Görüşleri	369
Bedrettin İbni Cemâa'nın Eğitim Anlayışı	370
Özet	406
Kaynakça	408

16. BÖLÜM

AŞIK PAŞA VE EĞİTİMLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Giriş	411
Bilgi Türleri ve Okuma Biçimleri	419
Yedi Evrenin Detaylı Analizi	426
Yedi Evrenin Metindeki Yeri ve Önemi	429
Mizaç Türleri, Roller, Yönler ve Yönelimler	446
Özet	462
Kaynakça	463

17. BÖLÜM

BİR BİLGENİN İZİNDEN: AKŞEMSEDDİN VE EĞİTİM

Giriş	465
Akşemseddin'in Hayatı, Eğitimi ve Eserleri	466
Bilim, Tıp ve Maneviyata Katkılarının Değerlendirilmesi	467
Akşemseddin'in Bir Eğitimci Olarak Önemi	468
Fatih'in Akşemseddin'e Verdiği Önem	471
Akşemseddin'in Tasavvuf Anlayışı	472
Temel Felsefi Ekoller Açısından Akşemseddin'e Yaklaşım	473
Akşemseddin'e Göre Bilgi Kaynakları	476
Mentorluk Bağlamında Akşemseddin	476
Değerler Eğitimi Bağlamında Akşemseddin	478
Sonuç ve Değerlendirme	479
Özet	480
Kaynakça	481

18. BÖLÜM**ALİ ŞİR NEVÂİ VE EĞİTİM ANLAYIŞI**

Giriş.....	483
Hayatı ve Eserleri.....	484
Ali Şir Nevâî'nin Kurmuş Olduğu Eğitim Kurumları.....	487
Edebî Kişiliği ve Hayat Görüşü.....	488
Ahlâk ve İnsan Görüşü.....	492
Sonuç.....	497
Özet.....	499
Kaynakça.....	499

19. BÖLÜM**OSMANLI EĞİTİM SİSTEMİNİN MODERNLEŞMESİNDE ÖNCÜ
BİR İSİM: BAŞHOCA İŞHAK EFENDİ**

Giriş.....	501
Başhoca İshak Efendi'nin Öz Geçmişi.....	502
Başhoca İshak Efendi'nin Bilim ve Eğitim Anlayışı.....	505
Eserleri.....	513
Sonuç.....	514
Özet.....	516
Kaynakça.....	517

20. BÖLÜM**MEHMED ŞEMSEDDİN (GÜNALTAY) VE EĞİTİME BAKIŞI**

Giriş.....	519
Mehmed Şemseddin (Günaltay) Bey'in Hayatı ve Eserleri.....	520
Hayatı.....	520
Eserleri.....	522
Eğitime Bakışı.....	523
Sonuç.....	545
Özet.....	546
Kaynakça.....	547

21. BÖLÜM

SATI BEY

Giriş.....	549
Satı Bey'in Hayatı ve Eserleri	550
Satı Bey'in Eğitim Üzerine Düşünceleri	552
Sonuç.....	570
Özet	571
Kaynakça.....	573
Editörler ve Yazarlar Hakkında.....	575

1. BÖLÜM

HÂRİZMÎ VE EĞİTİM ANLAYIŞI

Doç. Dr. Cihad ŞENTÜRK, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1276-8653

*“Çıkarma işleminde hiçbir şey kalmadığında,
küçük bir yuvarlak yaz ki, böylece o yer boş kalmamış olsun.*

Bu küçük yuvarlak bir konum işgal etmek zorundadır.

*Çünkü aksi durumda daha az sayıda konum kalır ve
o zamanda ikinci konum hatalı olarak birinci konum olur.”*

El- Hârizmî

*Hârizmî'nin bu “küçük yuvarlak” olarak adlandırdığı
simge bugün kullanılmakta olan (0) sıfırdır.*

Giriş

Hârizmî İslam medeniyetinde bilimin önündeki yolu aydınlatan öncülerdendir. Tam adı Ebû Ca'fer Muhammed bin Musa el-Hârizmî'dir. El-Hârizmî, 9. yüzyılda İslam dünyasının altın çağında yaşamış bir bilim insanıdır. Hârizmî, cebir, matematik, astronomi ve coğrafya gibi disiplinlerde yaptığı çalışmalarla yalnızca İslam dünyasında değil, küresel bilim tarihinde de dönüm noktasıdır. Yaptığı çalışmalar ve ortaya koyduğu eserler İslam dünyasında hem de Avrupa'da yüzyıllar boyunca bilime yön vermiştir. Onun bilimsel yöntemi, disiplinlerarası yaklaşımı ve farklı kültürlerin birikimlerini birleştiren bir sentez sunar. Hârizmî'nin mirası, bugünün bilim dünyasında hâlâ yaşamaya devam etmektedir.

Cebir ilminin kurucusu kabul edilen El-Hârizmî, matematikçi, astronom, coğrafyacı ve tarihçidir. Orta Asya'daki Aral Gölü'nün güneyinde bulunan Harizm bölgesinin Hive şehrinde doğan Hârizmî, 9. yüzyılda Bağdat'a yerleşmiş ve ilmi çalışmalarını burada gerçekleştirmiştir. Hârizmî'nin en önemli çalışmaları matematik alanında olmuştur. Bunlardan en bilineni cebiri, hesap (matematik) ilminden ayırarak ayrı bir bilim dalı olarak ortaya koymasıdır. Bilim tarihindeki ilk müstakil cebir kitabını yazmıştır. Matematikte ilk kez sıfır (0) rakamını kullanmış, bilinme-

yen kavramını (şey, x) ifade etmiş, kendi sayı sistemini geliştirmiş ve logaritma kavramlarını oluşturmuştur. Dünya'nın çevresini ve hacmini hesaplama çalışmaları yapmış; cebir alanındaki eserlerinin yanı sıra usturlaplar, saatler ve astronomik cetveller üzerine eserler yazmıştır. El-Hârizmî'nin Latince'ye çevrilen eserleri Batı'da uzun yıllar kaynak kitap olarak kullanılmıştır (Avery, 2021, s. 51; Berggren, 2003, s. 7; Fazlıoğlu, 1997, ss. 225; Kaske, 1998, s. 15; Nabirahni vd., 2009, s. 14; Sesiano, 2008, s. 137).

Kitabın bu bölümünde El-Hârizmî'nin hayatı, eserleri, bilime katkıları, bilim ve eğitim anlayışı ile ilgili bilgiler sunulmaktadır. Bölümün hazırlanmasında Hârizmî ile ilgili çalışmalar ortaya koymuş araştırmacıların eserlerinden yararlanılmıştır. Bölümde sırasıyla Hârizmî'nin hayatı, eserleri, bilime katkıları, bilim anlayışı ve eğitim anlayışı konularına değinilmiştir. Bu bölümde ayrıca Hârizmî'nin görüşlerinin, günümüz eğitim politikalarına ve yaklaşımlarına, öğretim programlarına ve uygulamalarına yön vermesi açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Hârizmî'nin Hayatı ve Eserleri

Hayatı

Geçmişten günümüze Hârizmî dünya genelinde biliniyor olsa da hayatı hakkında sınırlı bilgi bulunmaktadır. Hârizmî'nin bilim dünyasındaki şöhretine rağmen hayatı hakkında bilgiler çok azdır. Arapça'dan tercüme edilen kitaplarda ve bibliyografya kitaplarında Hârizmî ile ilgili çok kısa bilgiler yer almaktadır (Fazlıoğlu, 1997, s. 224). Bazı tarih ve coğrafya eserlerinde yer alan bilgiler ve bunların yanı sıra Hârizmî'ye ait eserleri inceleyen araştırmacıların eserlerinin inceleme nüshalarında, inceleyicilerin verdiği bilgiler doğrultusunda hayatı ile ilgili sınırlı düzeyde bilgiye rastlanmaktadır (Ekinci, 2021a, s. 15; 2021b, s. 104). Bu başlık altında kaynaklarda yer aldığı kadarıyla Hârizmî'nin hayatına dair bilgilere yer verilmiştir.

Medeniyetimizin seçkin bilim insanlarından biri olan Hârizmî'nin tam adı Ebû Ca'fer Muhammed bin Mûsâ el-Hârizmî'dir. Latince kaynaklarda adı "Alkarismi", "Algoritmi", "Algorismi" veya "Algorism" şeklinde geçmektedir. Günümüz yabancı kaynaklarda ise adı çoğunlukla "Al-Khwarizmi" şeklinde yer almaktadır (Aminov, 2023; Arndt, 1983; Fazlıoğlu, 1997; King, 1983). Bazı kaynaklarda Hârezmî olarak anılan Hârizmî, bazı bibliyografya kaynaklarında ise Ebû Ca'fer soyu ile

Hârizmî'nin bilim dünyasındaki şöhretine rağmen hayatı hakkında bilgiler çok azdır.